

Begyndelsestidspunktet for ægtefællebidrag

Henstillet til familieretsdirektoratet at undergive en sag om begyndelsestidspunktet for ægtefællebidrag fastsat i medfør af retsvirkningslovens § 6, jfr. § 9, en fornyet overvejelse.

(J. nr. 1983-499-62).

En advokat klagede for M over familieretsdirektoratets afgørelse om at tiltræde Viborg statsamts afgørelser om fastsættelse af (børne- og) ægtefællebidrag. Sagen vedrørte navnlig spørgsmål om fastsættelse af begyndelsestidspunktet for det ægtefællebidrag, som det påhvilede M at betale til sin hustru, H.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at M og H blev gift i 1966. I ægteskabet var der 2 børn, født i henholdsvis 1967 og 1972.

I sommeren 1980 blev ægtefællerne enige om at ophæve samlivet. Det var på det tidspunkt meningen, at hver af ægtefællerne skulle have et barn hos sig således, at det yngste barn fik ophold hos H, og det ældste barn fik ophold hos M. Nogle måneder efter samlivsophævelsen (januar 1981) fik imidlertid også det yngste barn ophold hos M.

Fællesboet blev delt i september/oktober 1980 ved bodelingsoverenskomst. H og M ønskede at vente med at gennemføre separation for at give børnene lejlighed til at beslutte sig for, hos hvem af forældrene de ville være.

Ved bodelingen fik M ægtefællernes ejendom, medens H (bl.a.) fik pantebrev for 50.000 kr. og obligationer for 85.000 kr. Midlerne brugte H til investering i en grillbar.

Den 24. juli 1981 ophørte H med arbejdet i grillbaren, og siden september 1981 havde hun levet af bistandshjælp.

Den 12. november 1981 mødtes M og H til separationsforhandling i Vejle statsamt. Der var uenighed om, hvem der skulle have forældremyndigheden over det yngste barn, og det blev herefter tilkendegivet, at sagen ikke kunne fremmes ved bevilling.

Med skrivelse af 25. februar 1982 sendte M's advokat Viborg statsamt en fornyet ansøgning om bevilling til separation, da der nu var opnået enighed om forældremyndighedsspørgsmålet.

FOB nr. 83.149

Den 9. marts 1982 mødte M i Viborg statsamt (hvortil han var flyttet) til drøftelse af separationsvilkårene. Ifølge en udskrift af forhandlingsprotokollen ønskede han separation på følgende vilkår:

»

1. Manden får forældremyndigheden over børnene: ..., født den 10. marts 1967, og ..., født den 1. juni 1972.
2. Ingen af ægtefællerne svarer bidrag til den andens underhold.
3. Fællesboet er delt.
4. Vilkårene skal også være gældende for tiden efter en eventuel senere skilsmisse på grundlag af separationen.«

Af udskriften fremgik det videre, at M erklærede, at han ikke for tiden ønskede bidrag til fællesbørnenes underhold. Han blev vejledt om, at bidrag senere på begæring kunne fastsættes, men ikke med tilbagevirkende kraft.

Den 1. april 1982 mødte H til mægling og vilkårsforhandling i Vejle statsamt. Hun blev gjort bekendt med det, der var passeret under mødet i Viborg statsamt den 9. marts 1982 med M. Under den derefter foretagne vilkårsforhandling begærede H ifølge udskrift af Vejle statsamts forhandlingsprotokol separation på de af M anførte vilkår med den ændring, at post 2 udgik og erstattedes af følgende:

»Manden har bidragspligt over for hustruen. Bidragets størrelse fastsættes af overøvrigheden. Dette vilkår er alene aftalt for separationstiden og skal således tages op til ny aftale eller afgørelse ved senere skilsmisse.«

H blev gjort bekendt med, at sagen ikke kunne fremmes ved bevilling, hvis M ikke ville medvirke til separation på de af hende anførte vilkår. I så fald ville hun søge fri proces til anlæg af retssag imod M til opnåelse af separation. H oplyste, at hun ikke havde indtægter eller formue af nogen art, men at hun levede af bistandshjælp. Hun søgte ægtefællebidrag fastsat fra den 1. april 1982.

Med skrivelse af 20. april 1982 sendte Viborg statsamt M's advokat en kopi af udskriften af Vejle statsamts forhandlingsprotokol. Statsamtet bad oplyst, om M kunne tiltræde de vilkår for separationen, som H havde foreslået.

I skrivelse af 10. maj 1982 rykkede Viborg statsamt advokaten for svar. I skrivelse af 24. maj 1982 meddelte advokaten Viborg statsamt, at M og H for tiden forhandlede om spørgsmålet om ægtefællebidrag, og at hun ville vende tilbage til sagen snarest muligt.

I skrivelse af 4. august 1982 meddelte advokaten Viborg statsamt, at M ikke ønskede at påtage sig nogen forpligtelse til betaling af ægtefællebidrag. Advokaten anførte videre, at parterne i forbindelse med bodelingen havde aftalt, at hustruen ikke stillede krav om bidrag. I den mellemliggende periode havde hun klaret sig selv, og der havde ikke over for M været fremsat krav om bidrag før nu.

I skrivelse af 19. august 1982 meddelte Viborg statsamt H fri proces til anlæg af separations sag mod M.

I skrivelser af samme dato anmodede statsamtet H og M om at udfylde et gult oplysningsskema i anledning af, at H havde ansøgt om hustrubidrag.

Den 7. september 1982 udfyldte M oplysningsskema til brug for bidragssagen. Skemaet sendte hans advokat til Viborg statsamt med skrivelse af 10. september 1982, idet advokaten anmodede om, at H blev sat i bidrag til børnene.

Viborg statsamt forelagde M's anmodning om børnebidrag for H.

Ifølge et telefonnotat af 4. november 1982 oplyste H over for statsamtet, at hun havde boet sammen med en anden mand fra den 1. oktober 1980 til den 25. juli 1981; hun ejede grillbaren sammen med ham, men den ville gå på tvangsauktion den 6. december 1982, og hun regnede med at miste sin andel. Hun havde fået bistandshjælp siden september 1981. Kommunen havde aldrig talt om at få M sat i bidrag. Hun blev vejledt om bistandslovens § 8.

Den 17. november 1982 traf Viborg statsamt afgørelse om, at M med virkning fra den 21. april 1982 skulle betale et bidrag på 2.000 kr. månedligt til H's underhold.

Samme dato traf statsamtet afgørelse om, at H med virkning fra den 10. september 1982 skulle betale det for en mor til enhver tid gældende normalbidrag (2.070 kr. halvårligt) til hvert af børnenes underhold.

I skrivelse af 3. december 1982 til Viborg statsamt klagede M's advokat over statsamtets afgørelse vedrørende ægtefælle- og børnebidrag. Advokaten redegjorde for forløbet, siden M og H ophævede samlivet, herunder, at det var en aftale mellem parterne, at der ikke skulle betales bidrag.

Advokaten oplyste endvidere, at det yngste barn havde taget endeligt ophold hos M den 15. januar 1981, og at bidragene til børnene derfor ønskedes fastsat med virkning fra henholdsvis oktober 1980 og januar 1981.

Med påtegning af 14. december 1982 sendte statsamtet advokatens klageskrivelse til justitsministeriet, idet statsamtet henholdt sig til sine afgørelser af 17. november 1982.

I skrivelse af 27. december 1982 anmodede justitsministeriet i anledning af klagen H om oplysning bl.a. om, hvorvidt der forelå en aftale om, at M ikke skulle betale ægtefællebidrag.

Ved dom af 3. marts 1983 blev H og M separeret på vilkår bl.a., at M betaler underholdsbidrag til H i 5 år. Af domsudskriften fra retten i Hobro fremgik det, at H under sagen forklarede, at det i forbindelse med bodelingen blev aftalt, at ingen af parterne skulle betale børnebidrag, og at der ikke skulle betales ægtefællebidrag. Årsagen til, at H ønskede ægtefællebidrag, trods aftalen om det modsatte, var, at hun af statsamtet i Vejle havde fået at vide, at hun skulle søge bidrag, når hun fik bistandshjælp. M forklarede, at han kunne godkende det, H havde forklaret vedrørende bl.a. aftalen om bodeling og de i forbindelse hermed trufne aftaler vedrørende børne- og ægtefællebidrag. H gjorde under

sagen gældende, at det var nødvendigt med ægtefællebidrag, da hun ville blive pålagt at udrede underholdsbidrag til børnene, hvilket hun ikke kunne, hvis hun kun havde indtægt fra bistandshjælp.

Ved afgørelse i skrivelsen af 21. marts 1983 meddelte familieretsdirektoratet bl.a.:

»... Familieretsdirektoratet (finder) efter en gennemgang af sagen ikke ... grundlag for at ændre statsamtets afgørelse for så vidt angår børnebidragene.

Familieretsdirektoratet finder efter skøn over de oplysninger, der forelå for statsamtet på tidspunktet for afgørelsen, heller ikke grundlag for at ændre ægtefællebidraget.

...«

I klagen til mig anførte M's advokat, at bidragene var pålagt fra begæringernes fremsættelse, men i betragtning af, at der forelå en klar aftale parterne imellem om, at H ikke ville forlange ægtefællebidrag udbetalt, havde M ikke tidligere forlangt børnebidrag, uanset at begge børn havde opholdt sig hos ham siden oktober 1980 og januar 1981. Såfremt pligten til betaling af ægtefællebidrag opretholdtes for tiden fra den 21. april 1982, opretholdt M påstanden om betaling af børnebidrag fra henholdsvis den 1. oktober 1980 og den 15. januar 1981 - subsidiært for begge børns vedkommende fra den 21. april 1982.

I en udtalelse i anledning af klagen til mig henholdt familieretsdirektoratet sig til afgørelsen af 21. marts 1983. For så vidt angik spørgsmålet om begyndelsestidspunktet for børnebidragene havde familieretsdirektoratet lagt vægt på, at M under mødet i Viborg statsamt den 9. marts 1982 tilkendegav, at han ikke ønskede fastsat bidrag, og at han på samme møde blev vejledt om, at han herefter ikke ved en eventuel fremtidig ansøgning kunne forvente, at børnebidrag ville kunne fastsættes med tilbagevirkende kraft. Familieretsdirektoratet havde endvidere lagt vægt på, at M først den 10. september 1982 søgte om fastsættelse af børnebidrag, skønt han ved statsamtets skrivelse af 20. april 1982 var blevet gjort bekendt med, at H søgte om fastsættelse af ægtefællebidrag med virkning fra den 1. april 1982.

Med hensyn til spørgsmål om ægtefællebidrag bemærkede familieretsdirektoratet, at det først efter fremkomsten af udskriften af separationsdommen måtte anses for godtgjort, at der havde foreligget en aftale i forbindelse med bodelingen i 1980. Familieretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at ændre statsamtets afgørelse, idet direktoratet, jfr. retsvirkningslovens § 9, lagde vægt på, at bodelingen først i 1983 blev efterfulgt af en separation, og at hustruens økonomiske og personlige situation allerede ved ansøgningen om ægtefællebidrag var blevet væsentligt forringet siden aftalen i efteråret 1980.

Det var imidlertid familieretsdirektoratets opfattelse, at den begrundelse, der blev givet i afgørelsen af 21. marts 1983, ikke kunne anses for tilstrækkelig dækkende, idet direktoratet »i videre omfang burde have tilkendegivet, hvad familieretsdirektoratet havde lagt vægt på ved afgørelsen«.

Viborg statsamt oplyste telefonisk den 5. april 1984, at det ikke ved statsamtets afgørelse af 17. november 1982 blev lagt til grund, at der var indgået en aftale mellem parterne.

Jeg udtalte herefter følgende i en skrivelse til M's advokat:

»Jeg skal først bemærke, at statsamtets fastsættelse af ægtefællebidrag, jfr. statsamtets resolution af 17. november 1982, der blev stadfæstet af familieretsdirektoratet, kun har virkning for tiden indtil separationens meddelelse. Sagen drejer sig således om Deres klients forpligtelse til at betale underholdsbidrag til sin fraseparerede hustru for tiden fra den 21. april 1982 til den 20. marts 1983.

Således som sagen foreligger for mig, må jeg ved min bedømmelse lægge til grund, at statsamtets resolution af 17. november 1982 er udfærdiget - ikke i medfør af bestemmelsen i ægteskabsretsvirkningslovens § 9, men alene på grundlag af bestemmelsen i den nævnte lovs § 6.

Familieretsdirektoratet har i denne forbindelse i sin udtalelse af 11. juli 1983 til mig anført, at det først efter fremkomsten af udskriften af separationsdommen kunne anses for godtgjort, at der havde foreligget en aftale om afkald på underholdsbidrag i forbindelse med bodelingen i 1980. Jeg skal hertil bemærke, at det ikke på noget tidspunkt under sagen ses bestridt af Deres klients fraseparerede hustru, at der forelå en sådan aftale. Efter min opfattelse havde det derfor været rigtigst, at statsamtet i forbindelse med, at amtet i skrivelse af 19. august 1982 anmodede hustruen om at udfylde det gule oplysningskema, tillige havde gjort hende bekendt med Deres udtrykkelige anbringelse i skrivelser af 4. august 1982 til amtet om, at hustruen i forbindelse med bodelingen havde givet afkald på hustrubidrag, og havde anmodet om hendes bemærkninger hertil - således som justitsministeriet gjorde det i sin skrivelse af 27. december 1982 til hustruen, efter at De havde påklaget statsamtets afgørelse dertil. Statsamtets afgørelse er således efter min opfattelse truffet på et ufyldstgørende grundlag.

I sin udtalelse af 11. juli 1983 til mig har familieretsdirektoratet endvidere nu præciseret, at direktoratets afgørelse af 21. marts 1983 (i modsætning til statsamtets afgørelse) er truffet i medfør af bestemmelsen i ægteskabsretsvirkningslovens § 9. Efter denne bestemmelse kan der ved afgørelser i henhold til lovens §§ 5, 6 og 7 ske fravigelse af en mellem ægtefællerne truffen aftale, hvis den skønnes åbenbart ubillig, eller hvis forholdene væsentligt har forandret sig. De har ikke bestridt, at betingelserne for efter den nævnte bestemmelse at tilsidesætte den indgåede aftale måtte anses for opfyldt.

Det kan ikke i sig selv give mig anledning til bemærkninger, at familieretsdirektoratet således valgte at træffe afgørelse i sagen på et delvis andet retligt grundlag fremfor at hjemvise sagen til fornyet behandling i statsamtet. Og med familieretsdirektoratets afgørelse i skrivelsen af 21. marts 1983 må den mangel, hvormed statsamtets afgørelsesgrundlag efter min opfattelse var behæftet, for så vidt anses for afhjulpet.

Ved sin afgørelse stadfæstede familieretsdirektoratet statsamtets resolution vedrørende ægtefællebidraget.

Ved amtets resolution af 17. november 1982 blev det pålagt Deres klient at betale ægtefællebidrag med virkning fra den 21. april 1982. Dette er i overensstemmelse med den af statsamterne sædvanligt fulgte praksis, hvorefter den første resolution om fastsættelse af ægtefællebidrag efter ægteskabsretsvirkningslovens § 6 normalt tillægges virkning fra det tidspunkt, den bidragspligtige er blevet »varslet« om den fremsatte begæring (medmindre begæringen fremsætte i umiddelbar forbindelse med samlivsophævelsen). Jeg henviser herved til beretningen fra kursus for amtsjurister 1981, s. 24 ff.

Jeg er ikke bekendt med, hvilken praksis der normalt følges med hensyn til fastsættelsen af begyndelsestidspunktet for resolutioner i medfør af ægteskabsretsvirkningslovens § 9, jfr. § 6. I tilfælde som det foreliggende, hvor der samtidig skal træffes afgørelse om fravigelse af et tidligere meddelt gensidigt afkald på såvel ægtefælle- som børnebidrag (jfr. herved børnelovens § 17), må det dog umiddelbart forekomme nærliggende at tillægge bidragsresolutionerne virkning fra samme tidspunkt. Således som sagen forelå for statsamtet, var der imidlertid ikke anledning for amtet til at foretage en nærmere overvejelse heraf.

Som nævnt traf familieretsdirektoratet afgørelse i sagen på et andet retligt grundlag end statsamtet. Den begrundelse for desuagtet at stadfæste statsamtets afgørelse, der er indeholdt i direktoratets skrivelse af 21. marts 1983, må imidlertid efterlade det indtryk, at direktoratet ikke foretog en selvstændig vurdering af, om begyndelsestidspunktet for statsamtets resolution om ægtefællebidrag, der var fastsat under andre forudsætninger, burde fastholdes. I sin udtalelse af 11. juli 1983 til mig har direktoratet anført, at denne begrundelse ikke kan anses for tilstrækkeligt dækkende, men det fremgår ikke af udtalelsen, hvad der har været bestemmende for afgørelsen om at stadfæste amtets resolution også på dette punkt.

På denne baggrund har jeg fundet under henvisning til det anførte at burde henstille til familieretsdirektoratet at undergive sagen en fornyet overvejelse. Jeg har i forbindelse hermed også henledt direktoratets op-

mærksomhed på, at der, således som statsamtets sagsbehandling formede sig, synes at kunne rejses spørgsmål om, hvorvidt den 21. april 1982 bør anses som »varslingstidspunktet« fremfor den 19. august 1982, idet statsamtet først på sidstnævnte tidspunkt iværksatte en egentlig realitetsbehandling af den fremsatte begæring om fastsættelse af ægtefællebidrag under samlivsophævelsen.

Efter min gennemgang af sagen er det i øvrigt mit indtryk, at det i nogen grad beroede på misforståelser, at hustruen i sin tid fremsatte begæring om fastsættelse af ægtefællebidrag under samlivsophævelsen, og så vidt jeg forstår, er der ikke udfærdiget ny resolution efter separationsdommen. Der savnes endvidere oplysning om, hvorvidt Deres klient har udnyttet eller ønsker at fastholde resolutionen om børnebidrag. Jeg har meddelt familieretsdirektoratet, at jeg går ud fra, at disse forhold vil blive søgt afklaret i forbindelse med, at sagens behandling genoptages.

Det tilføjes, at jeg er gået ud fra, at kravet på ægtefællebidrag i det foreliggende tilfælde er omfattet af bestemmelsen i bistandslovens § 8, stk. 1, (jfr. § 26, stk. 1, nr. 4).

Jeg har udbedt mig underretning om, hvad der videre sker i sagen.

...«

Familieretsdirektoratet meddelte mig herefter, at direktoratet havde genoptaget behandlingen af sagen og anmodet M om at oplyse, om han havde udnyttet eller ønskede at fastholde resolutionen om børnebidrag.

Endvidere havde direktoratet anmodet M om at oplyse, hvad der nærmere blev drøftet under de forhandlinger om spørgsmålet om ægtefællebidrag, der var nævnt i advokatens skrivelse af 24. maj 1982, herunder om man havde drøftet bidrag under samlivsophævelsen, jfr. § 6 i lov om ægteskabets retsvirkninger, eller bidrag i tiden efter separation, jfr. ægteskabslovens § 50.

Yderligere havde direktoratet anmodet H om at oplyse, på hvilken baggrund hun havde ansøgt om fastsættelse af ægtefællebidrag med virkning fra den 1. april 1982, samt om hun havde ansøgt om fastsættelse af ægtefællebidrag for tiden efter separationsdommen. Såfremt dette ikke var tilfældet, anmodede direktoratet H om at oplyse grunden hertil.

Endelig havde direktoratet anmodet social- og sundhedsforvaltningen i Kolding kommune om at oplyse, om kommunen var indtrådt i H's krav mod M, jfr. bistandslovens § 8, stk. 1, og i bekræftende fald, om M havde betalt hele det skyldige beløb.

Supplerende oplysninger om sagen

I skrivelse af 9. november 1984 meddelte familieretsdirektoratet mig, at direktoratet efter en fornyet gennemgang af sagen havde fundet det rettest, at begyndelsestidspunktet for hustrubidrag blev ændret fra 21. april 1982 til 20. august 1982. Direktoratet bemærkede, at statsamtets bidragsresolution kun havde gyldighed for tiden indtil separationen den 3. marts 1983.

Jeg meddelte familieretsdirektoratet, at jeg ikke foretog videre i sagen.